

Historie, które łączą, historie, które dzielą

21-23.09.2023

Instytut Psychologii
Akademii Ignatianum w Krakowie

PROGRAM RAMOWY

21.09.2023 CZWARTEK

10.00 – 11.00	Rejestracja uczestników Akademia Ignatianum w Krakowie ul. Kopernika 26	
11.00 – 12.30	WARSZTAT I dr Urszula Tokarska Zatrzaśnięci w grobowcu piramidy potrzeb Masłowa... Markery rozwoju w „Dziennikach Czasów Pandemii” [sala 005]	WARSZTAT II dr Karolina Małek Wywiad badawczy a praktyka narracyjna. Inspiracje [sala 006]
12.30 – 13.30	Lunch	
13:30 – 15:00	WARSZTAT III prof. dr hab. n.med. Bogdan de Barbaro Perspektywa narracyjna w psychoterapii [sala 005]	WARSZTAT IV dr Anna Wendołowska Reprezentacja więzi w narracji Wywiadu przywiązania osób dorosłych (Adult Attachment Interview) [sala 006]
15:00 – 15:30	Przerwa kawowa	
16:00 – 17:00	Oprowadzanie po Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK „Historie, które łączą, historie, które dzielą”. Prowadzenie: Magdalena Mazik	
17.00 – 19.00	SEMINARIUM Tajemnica Janiny Turek [Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK, ul. Lipowa 4]	

22.09.2023 PIĄTEK

8:30 – 9:00	UROCZYSTE OTWARCIE KONFERENCJI [sala 412]	
9:00 – 10:00	WYKŁAD INAUGURACYJNY dr hab. Bernadetta Janusz Jak narracja łączy umysły. Mentalizacja w obliczu utraty obiektu przywiązania [sala 412]	
10:00 – 11:00	WYKŁAD dr Szymon Chrzęstowski Pochwała nieoczywistości: poczucie bezpieczeństwa w perspektywie narracyjnej terapii więzi [sala 412]	
11:00 – 11:30	Przerwa kawowa	
11:30 – 13:00	SESJA REFERATOWA I Bliskość ujęta w narracjach [sala 413]	SESJA REFERATOWA II Narracje w psychoterapii [sala 414]
13.00 – 14.00	Lunch	
14:00 – 15:00	WYKŁAD (on-line)	

	<p>dr Karen Doyle Buckwalter Clinical Applications of the Adult Attachment Interview: From Narratives to Understanding and Connection [sala 412]</p>
15:00 – 16:30	<p>SESJA PLAKATOWA [hall Akademii Ignatianum w Krakowie, IV piętro]</p>
16:30 – 17:30	<p>Przerwa kawowa</p>
17:30 – 18:30	<p>DYSKUSJA PANELOWA Wyjść poza narracje. Użyteczność i ograniczenia perspektywy narracyjnej w rozumieniu ludzkiego doświadczenia Dyskutanci: prof. dr hab. Maria Kielar-Turska dr hab. Maria Straś-Romanowska, prof. UW. r. dr hab. Piotr Sikora, prof. AIK dr Urszula Tokarska [sala 412]</p>
19:30	<p>UROCZYSTA KOLACJA [Restauracja Groble, Plac Na Groblach 22]</p>

23.09.2023 SOBOTA

9:00 – 10:30	<p>SESJA REFERATOWA III Sensotwórcza funkcja narracji [sala 413]</p>	<p>SESJA REFERATOWA IV Narracje w radzeniu sobie z sytuacjami trudnymi [sala 414]</p>
10:30 – 11:00	<p>Przerwa kawowa</p>	
11:00 – 13:00	<p>WYKŁADY dr Mariusz Zięba Narracyjne rozumienie wzrostu potraumatycznego dr hab. Emilia Soroko, prof. UAM Tożsamość narracyjna w zaburzeniach osobowości [sala 412]</p>	
13:00 – 14:00	<p>Lunch</p>	
14:00 – 15:30	<p>SESJA REFERATOWA V Opowiadanie o sobie od adolescencji do późnej dorosłości [sala 413]</p>	<p>SESJA REFERATOWA VI Historie osobiste w kontekście religii i kultury [sala 414]</p>
15:30 – 16:30	<p>WYKŁAD (on-line) prof. dr Maria Borcsa Narratives, Coping and Resilience – first results of a qualitative study with Ukrainian refugees and their families [sala 412]</p>	
16:30 – 17:00	<p>ZAKOŃCZENIE KONFERENCJI [sala 412]</p>	

SEMINARIUM

TAJEMNICA JANINY TUREK

czwartek 21 września 17:30-19:00

[Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOC AK, ul. Lipowa 4]

mgr Magdalena Mazik

Rezonans, zachwyty i ... „Dzienniki” Janiny Turek jako wyzwanie dla muzealnictwa

dr Paulina Ornatowska

Życie zapisane w 745 zeszytach. Janina Turek w Kolekcji MOC AK-u

dr Urszula Tokarska

Narracyjno-egzystencjalny kontekst „Dzienników” Janiny Turek

SESJA REFERATOWA I

BLISKOŚĆ UJĘTA W NARRACJACH

piątek 22 września 11:30-13:00

[sala 413]

dr hab. Anna Cierpka; dr Szymon Chrzastowski

Narracje partnerów w dobrze funkcjonujących związkach

dr Karolina Kuryś-Szyncel

Narracje małżeńskie – (de)konstruowanie biografii rodzinnej

dr Dariusz Kuncewicz

Wybory w narracjach par o swoim związku

mgr Jolanta Czarnecka

Wpływ narratyzacji rozpadu związku romantycznego na efektywność myślenia o przeszłości i przyszłości w bliskich związkach

SESJA REFERATOWA II

NARRACJE W PSYCHOTERAPII

piątek 22 września 11:30-13:00

[sala 414]

dr Beata Kostrubiec-Wojtachnio

Liść do życia jako terapeutyczna forma narracyjna. Aspekty formalne i treściowe metody

Natalia Dudek, dr Karolina Małek

Doświadczenia superwizyjne początkujących psychoterapeutów

mgr Arkadiusz Wesołowski

Wnioskowanie autobiograficzne a poziom dysfunkcji osobowości - podstawy teoretyczne w perspektywie przykładów narracyjnych

mgr Jerzy Bandel

Tworzenie narracji generatywnych jako forma interwencji terapeutycznej

SESJA PLAKATOWA

piątek 22 września 15:00-16:30

[hall Akademii Ignatianum w Krakowie, IV piętro]

dr Bogna Bartosz, dr Magdalena Żurko

Podstawowe standardy projektów i raportów z badań jakościowych, narracyjnych. Przyczynek do dyskusji.

dr Joanna Cichorz-Sadowska, mgr Katarzyna Morajda, prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

Opowieść o sobie – Metoda badania koncepcji siebie Rene L'Ecuyer

dr Ewa Dryll

Wartości deklarowane a wartości ujawniające się w narracjach

mgr Gracjana Gronowska, dr hab. Monika Wiłkość-Dębczyńska, prof. UKW

Narracja lęku przed progresją w wybranych chorobach przewlekłych a pobudzenie psychofizjologiczne – raport z badań pilotażowych

dr Kamil Jezierski, mgr Joanna Nowicka

Narracje tożsamościowe kobiet zgłębiających temat świadomej kobiecości

dr Kamil Jezierski, dr Irminda Rostek, dr Beata Winnicka, mgr Anita Duplaga

Perspektywa czasowa w analizach narracji o życiu

Maria Małysa

Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach (PSR). Czy możliwe jest wykorzystanie narracji w działaniach pracownika socjalnego?

mgr Anna Schab-Przybycień, dr Jacek Prusak SJ

Trauma duchowa w narracjach osób z doświadczeniem wykorzystania seksualnego ze strony duchownych Kościoła katolickiego

dr hab. Emilia Soroko, prof. UAM, Barbara Sikora

Osobowościowe determinanty świadomości tożsamości narracyjnej w próbach z populacji ogólnej

mgr Weronika Wosińska, dr hab. Wanda Zagórska, prof. UKSW

Konstruktywny wymiar składania świadectwa o traumie wojennej

DYSKUSJA PANELOWA

**WYJŚĆ POZA NARRACJE. UŻYTECZNOŚĆ I OGRANICZENIA PERSPEKTYWY NARRACYJNEJ
W ROZUMIENIU LUDZKIEGO DOŚWIADCZENIA**

piątek 22 września 17:00-18:30

[sala 412]

Dyskutanci:

prof. dr hab. Maria Kielar-Turska

dr hab. Maria Straś-Romanowska, prof. UW

dr hab. Piotr Sikora, prof. AIK

dr Urszula Tokarska

Prowadzący: dr Kamil Jezierski

SESJA REFERATOWA III
SENSOTWÓRCZA FUNKCJA NARRACJI

sobota 23 września 9:00-10:30

[sala 413]

dr hab. Małgorzata Puchalska-Wasył, prof. KUL, Iwona Derecka

Dialogi wewnętrzne w żałobie – funkcje oraz wpływ na stany afektywne i poczucie sensu życia

dr hab. Małgorzata Puchalska-Wasył, prof. KUL, Iwona Derecka

Dialogi wewnętrzne w żałobie – analiza języka

dr Dorota Kuncewicz

Opowieść o własnym życiu a paradygmat wolnej woli w pomocy psychologicznej

mgr Ada Witenberg

Tworzenie wspólnych historii jako historia o tworzeniu intymności i bliskości w relacji terapeutycznej

SESJA REFERATOWA IV
NARRACJE W RADZENIU SOBIE Z SYTUACJAMI TRUDNYMI

sobota 23 września 9:00-10:30

[sala 414]

dr hab. Edyta Zierkiewicz, prof. UW

Wspieranie pacjentów z chorobą onkologiczną w procesie nadawania znaczeń swojemu zagrożonemu życiu przy użyciu metody terapii godnościowej (dignity therapy)

mgr Anna Rogowska, dr Jacek Prusak SJ

Funkcjonalność narracji wokół choroby i diagnozy schizofrenii

dr Katarzyna Wiecheć, dr Mariusz Zięba

Wzrost potraumatyczny i deprecjacja w narracjach osób po trudnych wydarzeniach życiowych – badanie podłużne

mgr Wiktoria Mieleśczenko-Kowszewicz

Zastosowanie analizy jakościowej opowieści o wydarzeniu traumatycznym do identyfikacji dwóch typów przetwarzania poznawczego traumy

SESJA REFERATOWA V
OPOWIADANIE O SOBIE OD ADOLESCENCJI DO PÓŻNEJ DOROSŁOŚCI

sobota 23 września 14:00-15:30

[sala 413]

prof. dr hab. Maria Kielar-Turska, mgr Alicja Broś

Motywacja osiągnąć jako temat mówienia o sobie

Zofia Grzelak, prof. dr hab. Elżbieta Dryll

Refleksja nad sensem życia osób w okresie średniej dorosłości

mgr Ewelina Łapińska

Narracje osób w okresie późnej dorosłości o sieciach społecznych oraz pandemii. Raport z badań.

mgr Gabriela Gore-Gorszewska

Porozmawiajmy o seksie: Zdrowie seksualne i problemy seksualne w narracjach osób starszych się

SESJA REFERATOWA VI
HISTORIE OSOBISTE W KONTEKŚCIE RELIGII I KULTURY

sobota 23 września 14:00-15:30

[sala 414]

dr hab. Grażyna Mendecka, prof. GWSH

Narracja młodej kobiety walczącej z alkoholizmem i zaburzeniami odżywiania spowodowanymi relacjami z toksyczną matką

dr Iwona Grodź

Wymiar konstruktywny versus destruktywny narracji na przykładzie twórczości filmowej Petera Greenawaya

dr Krystyna Sztuka

Bibliodrama jako forma pracy z wyobraźnią pomagająca zmieniać destruktywne schematy narracji

s. Małgorzata Wojtecka

Rozwój i kryzys w życiu zakonnym w narracjach kobiet konsekrowanych

dr Dagmara Mętel

Narracje o własnym macierzyństwie wśród młodych katolickich matek

STRESZCZENIA

mgr Jerzy Bandel (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu)

Tworzenie narracji generatywnych jako forma interwencji terapeutycznej

Generatywność w psychologii jest współcześnie rozumiana szeroko jako zaangażowanie się w różnorodne działania motywowane troską o młodsze pokolenia i jest pozytywną tendencją rozwojową w okresie średniej dorosłości. Według McAdamsa rozwój tożsamości narracyjnej w drugiej połowie życia zorientowany jest między innymi wokół tworzenia skryptu generatywnego, czyli narracji o własnym funkcjonowaniu generatywnym, która obejmuje m.in. motywacje generatywne oraz sposób doświadczania troski o młodsze pokolenia i jej realizacji. Zdolność do tworzenia takiej narracji świadczy o pozytywnych przemianach w obrębie tożsamości. Wysokie natężenie troski generatywnej koreluje z różnymi właściwościami psychologicznymi, m.in. wysokim poczuciem sensu w życiu i dobrostanu oraz niskim natężeniem depresyjności, neurotyzmu czy lęku przed śmiercią. Coraz częściej generatywność rozumie się też jako czynnik wspomagający proces zdrowienia i wskazuje się na jej związek z adaptacją do procesu starzenia się. Z tego powodu w ostatnich latach trwają próby opracowania interwencji terapeutycznych bazujących na zachowaniach generatywnych. Ich celem jest wzmocnienie odczuwanego natężenia generatywnej troski i przez to podwyższenie poczucia dobrostanu, a także wskaźników zdrowia psychicznego i somatycznego. Pierwsze doniesienia z badań wydają się obiecujące, np. badania Moieni i współpracowników (2020) pokazały istotną poprawę w powyższych obszarach w grupie kobiet chorych somatycznie w wieku 60–89 lat, które w czasie 6 tygodni proszone były o regularne tworzenie narracji generatywnych. Z kolei badania Jordana i zespołu (2022) pokazały, że zaangażowanie generatywne wspiera proces zdrowienia u osób z zaburzeniami psychicznymi. Wystąpienie obejmie podsumowanie wyników badań prowadzonych dotychczas nad związkami funkcjonowania generatywnego ze wskaźnikami zdrowia psychicznego i dyskusję na temat potencjalnych możliwości wykorzystania narracji generatywnych jako formy interwencji terapeutycznej.

prof. dr hab. n. med. Bogdan de Barbaro (Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego)

Perspektywa narracyjna w psychoterapii

Spotkanie o charakterze superwizyjnym dla osób, które zajmują się zawodowo psychoterapią.

dr Bogna Bartosz (Uniwersytet Wrocławski)

dr Magdalena Żurko (Uniwersytet Wrocławski)

Podstawowe standardy projektów i raportów z badań jakościowych, narracyjnych. Przyczynek do dyskusji.

Wystąpienie jest propozycją w dyskusji na temat standardów projektów i raportów badań narracyjnych, jakościowych. Różnorodność podejść badaczy począwszy od sposobu definiowania samej narracji, poprzez przyjęte podejście metodologiczne, a co za tym idzie szereg zagadnień związanych ze strategią metodologiczną (sposób zbierania danych, kodowania, analizy, sposobów interpretacji) wpisana jest w istotę referowanego podejścia. Taka specyfika badań wymaga ustalenia ogólniejszej natury standardów, które czynią badania narracyjne akceptowalnymi pod względem kryteriów naukowości. Punktem wyjścia niniejszej prezentacji stały się wymogi APA dla badań jakościowych. Przeanalizowane zostały także wybrane publikacje poruszające problem standardów badań jakościowych oraz wybrane aktualne raporty z jakościowych badań narracyjnych zamieszczone w czasopiśmie: *Quality Research in Psychology*, *Qualitative Psychology*, *Quality & Quantity* i *Qualitative Report*. Z drugiej strony wykorzystane zostały własne doświadczenia badawcze w omawianym nurcie. Zidentyfikowane zostały aspekty wymagające podjęcia przemyślanych decyzji dotyczących projektów i raportów z badań narracyjnych, między innymi: zasadności podejścia narracyjnego w realizacji celu badawczego, sposobu pozyskiwania danych, w tym spełniania zasad etycznych oraz problemów i założeń teoretycznych związanych z opracowywaniem danych: kodowaniem, zasadnością strategii analitycznych i wiarygodnością interpretacji. Zaprezentowany został schemat metodologicznej części raportu z badań narracyjnych w nurcie jakościowym.

prof. dr Maria Borcsa (University of Applied Sciences, Nordhausen, Germany)

Narratives, Coping and resilience – first results of a qualitative study with Ukrainian refugees and their families

Mothers and their minor children were studied with a narrative and a subsystem family interview about their refugee experiences and their family communication about these experiences. Using Antonovsky's concept of salutogenesis, we analyse the narratives and the interaction with regard to his main concept sense of coherence, including comprehensibility, manageability and meaningfulness. The presentation describes first results of this transgenerational explorative interview study.

dr Joanna Cichorz-Sadowska (Akademia Ignatianum w Krakowie)

mgr Katarzyna Morajda (Uniwersytet Jagelloński)

prof. dr hab. Maria Kielar-Turska (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Opowieść o sobie – Metoda badania koncepcji siebie Rene L'Ecuyer

Daniel Dennett (1992) określa „ja” centralną postacią naszej autobiografii, odzwierciedlającą tendencję, właściwą wszystkim ludziom, do tworzenia opowieści, która jednoczy w spójny sposób nasze doświadczenie. Prezentujemy model koncepcji siebie kanadyjskiego psychologa Rene L'Ecuyer (1975), który koresponduje z myślą wspomnianego filozofa. Koncepcja siebie jest w tym modelu definiowana jako złożony, wielowymiarowy system, złożony z zespołu licznych i różnorodnych percepcji, które odnoszą się do rozmaitych elementów rzeczywistości, spostrzeganych jako części własnej osoby. W ujęciu L'Ecuyer koncepcja siebie nie jest tylko procesem biernego przyglądania się sobie, ale także systemem aktywnym i adaptacyjnym, który zmienia się w celu lepszego dostosowania się do nowych doświadczeń oraz sprostania wymaganiom rozwojowym. Prezentowany model został opracowany na podstawie analiz teoretycznych, a przede wszystkim własnych badań empirycznych L'Ecuyer osób od 3 roku życia do 100 lat, prowadzonych w stworzonym przez niego *Laboratorium Badania Koncepcji Siebie*. Przedstawimy zaproponowany przez autora strukturalny model koncepcji siebie, sposób jej badania, kierunki analizy uzyskiwanych danych oraz zastosowanie metody. Poglądowo zostaną przedstawione przykładowe wyniki badań, w których wykorzystano metodę L'Ecuyer.

dr Szymon Chrząstowski (Uniwersytet Warszawski)

Pochwała nieoczywistości: poczucie bezpieczeństwa w perspektywie narracyjnej terapii więzi

Z pozoru jedna z podstawowych tez narracyjnej terapii więzi brzmi w sposób oczywisty: dobre związki to te, w których partnerzy zaspokajają swoje potrzeby przywiązaniowe. Oznacza to między innymi to, że partnerzy mogą liczyć na siebie w przypadku szeroko rozumianej utraty poczucia bezpieczeństwa. Z perspektywy przywiązaniowej, bezpieczeństwo jest fundamentem związku. Poczucie bezpieczeństwa sprzyja jednocześnie rozwojowi ciekawości. Swoistym paradoksem jest jednak to, że poczucie bezpieczeństwa może prowadzić do podejmowania takich decyzji, których konsekwencje bywają ryzykowne dla samego poczucia bezpieczeństwa. Trzeba się czuć wystarczająco bezpiecznie, aby zaryzykować owo bezpieczeństwo, np. szukając różnych form bycia w związku dorosłych osób.

Opowieści o bezpieczeństwie w związku nie są zatem tak bardzo oczywiste, jakby się mogło wydawać. To opowieści bogate, gęste, opowieści, w których bezpieczeństwo i jego utrata nierozzerwalnie się przeplatają. Bezpieczeństwo „naraża” więc na niebezpieczeństwo i może, acz nie musi to być rozwojowy proces dla związku. Rolą psychoterapeuty jest nie tylko pomoc w budowaniu poczucia bezpieczeństwa (jak się to tradycyjnie przyjmuje), ale także we wzmocnieniu ciekawości wobec siebie partnerów i w zarządzaniu różnego typu ryzykami, jakie towarzyszą budowaniu długoterminowych związków.

dr hab. Anna Cierpka (Uniwersytet Warszawski)

dr Szymon Chrząstowski (Uniwersytet Warszawski)

Narracje partnerów w dobrze funkcjonujących związkach

Prezentacja dotyczy wyników badania, którego celem była eksploracja narracji partnerów w związkach określonych jako dobrze funkcjonujące. Zakładamy, że jednym z kierunków rozwoju współczesnej terapii rodzin jest odejście od koncentrowania się na systemach zdeterminowanych problemem w kierunku opisu dobrze funkcjonujących rodzin. Interesuje nas, czy narracje w dobrze funkcjonujących parach są podobne, czy też każda para jest „szczęśliwa” na swój własny, niepowtarzalny sposób. Badanie przeprowadzono w dwóch etapach. Pierwszy z nich obejmował analizy ilościowe z wykorzystaniem kwestionariuszy: *The Dyadic Adjustment Scale* (DAS, Spanier) oraz *The Family Assessment Scales* (FACES-IV, Olson).

Z 200 badanych par wykluczono te, które uzyskały mniej niż 100 punktów (niskie zadowolenie) w DAS i których ogólny współczynnik SOR był mniejszy niż 0,75 (wskazujący na gorsze funkcjonowanie pary). Punkty odcięcia zostały ustalone na podstawie polskich badań normalizacyjnych. Ostatecznie zidentyfikowano w badanej próbie 22 pary, które zgodnie z przyjętymi kryteriami można uznać za dobrze funkcjonujące. W ramach drugiej części badania przeprowadzono z nimi wywiad (indywidualnie z każdą z osób, nagrywany), skupiony na opowieści o związku. Analizę materiału narracyjnego przeprowadzono według wyróżnionych przez Braun i Clarke (2006, 2013) sześciu faz analizy tematycznej. Finalnie, sformułowano 7 tematów głównych i wyodrębniono w ich ramach podtematy, które zilustrowano cytatami celem wykazania wiarygodności przeprowadzonej analizy. Określono także procent tekstu przyporządkowany do subtematów (frekwencyjna analiza narracji), aby uszeregować subtematy od najczęściej do najrzadziej eksplorowanych przez Rozmówców. W ramach konferencji zaprezentowana zostanie jakościowa część badania.

mgr Jolanta Czarnecka (Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS w Warszawie)

Wpływ narratyżacji rozpadu związku romantycznego na efektywność myślenia o przeszłości i przyszłości w bliskich związkach

Narratyżacja jest procesem poznawczym prowadzącym do zrozumienia ważnych dla jednostki zdarzeń oraz związanych z nimi motywów i emocji (własnych i partnera) jako historii. Oczekiwanym efektem powstania skryzalizowanej autonarracji na temat związku jest specyficzne uporządkowanie doświadczeń, umożliwiające lepsze odnajdywanie się w bieżącej sytuacji oraz ułatwiające konstruktywne myślenie o przyszłości. W przeprowadzonym rozbudowanym eksperymencie naturalnym (N = 422) wzięty udział kobiety w wieku 18-29 lat, żyjące w pojedynkę od czasu rozpadu swojego heteroseksualnego związku (max. 3 lata od startu badania). W pierwszym etapie uczestniczki zostały losowo przydzielone do dwóch grup. W grupie eksperymentalnej wzbudzano myślenie narracyjne (zadanie spisania historii byłej relacji). Natomiast w grupie kontrolnej aktywowano nienarracyjne myślenie o zakończonym związku (zadania otwarte wymagające krótkich odpowiedzi). Efekty oddziaływania mierzono po tygodniu. Kobiety narratyżujące rozstanie (N = 199) konstruowały bardziej koherentne opisy przyczyn rozpadu związku niż badane z warunku kontrolnego (N = 208). Analizując odpowiedzi pań ruminujących zaobserwowano, że uczestniczki narracyjne (N = 86) miały większą łatwość w myśleniu o przyszłości w bliskich związkach, natomiast kobiety z warunku kontrolnego (N = 91) częściej wykazywały niechęć do jej rozważania (np. deklarowały brak myśli o przyszłości w czasie ostatniego tygodnia). Generalnie wyniki pokazują korzystny wpływ narratyżacji na osiągnięcie bardziej wypracowanego i adaptacyjnego sposobu rozumienia i wyobrażania sobie (symulowania) własnych związków romantycznych. Wskazują też na interakcje tego efektu z innymi charakterystykami procesów poznawczych uczestniczących w radzeniu sobie z kryzysem rozstania i jego konsekwencjami na przyszłość.

dr Karen Doyle Buckwalter (The Knowledge Center at Chaddock, USA)

Clinical Applications of the Adult Attachment Interview: From Narratives to Understanding and Connection

Much has been written about the intergenerational transmission of attachment between parents and their babies. However, in the case of adoption there is a dearth of information related to this topic. How does an adoptive parent's Adult Attachment Interview (AAI) Classification impact the relationship between an adoptive parent and their child? How is attachment impacted if the child was adopted after years of trauma and abuse while living with previous caregivers? What sort of collision might arise between the parent's internal working model of attachment and the child's and what can be done about it? In such cases, whose narrative is ultimately shaping the relationship? The quest to answer these questions led to what has become a 15-year ongoing project of collecting AAIs of adoptive parents whose children have been placed in a residential treatment facility. The project is a partnership between Chaddock a child-serving agency in Quincy, IL and Miriam Steele, Professor at The New School for Social Research, and Co-Director of the Center for Attachment Research. As part of the project, once the AAIs have been administered and transcribed, they are then coded and vital aspects of narratives unearthed by the AAI are then used to inform and enhance family therapy between struggling adoptive parents and their children.

dr Ewa Dryll (Uniwersytet Warszawski)

Wartości deklarowane a wartości ujawniające się w narracjach

W kolejnym z serii badań poświęconych posługiwaniu się metaforycznymi charakterystykami człowieka zbadano relację między tym, jakie wartości uczestnicy deklarują jako bliskie sobie (kwestionariusz PVQ), a do jakich wartości odwołują się nie wprost – odpowiadając na pytania o znaczenia metafor (narzędzie własne). Tzw. kwestionariusz portretowy PVQ (w opracowaniu Schwartz'a oraz Ciecucha) może być użyty do oszacowania stopnia, w jakim ludzie identyfikują się z czterema grupami wartości: przekraczanie siebie (łącznie życzliwość i uniwersalizm), otwartość na nowe doświadczenia (hedonizm, stymulacja, kierowanie sobą), zachowawczość (przystosowanie, bezpieczeństwo, tradycja) oraz umacnianie siebie (władza, siła, ponownie hedonizm, osiągnięcia). Tymi samymi kategoriami wartości posługiwali się sędziowie kompetentni poproszeni o analizę narracji tworzonych przez uczestników. Osoby uczestniczące w badaniu wypełniły kwestionariusz, w którym odpowiadały na serię pytań skonstruowanych zgodnie ze schematem „na ile ktoś, dla kogo ważne jest X, jest podobny do mnie?”. Następnie wyjaśniały znaczenie 26 metafor dotyczących ludzi (np. jaki jest Człowiek-Sowa? Jaki jest Człowiek-Młot?). Przebadano ponad 100 osób w wieku 18-30 lat. Czy wartości wskazane w kwestionariuszu samoopisowym jako bliskie uczestnikowi badania mogą różnić się od wartości używanych przez tę osobę podczas tworzenia metaforycznych charakterystyk ludzi? Tak, mogą – i to znacząco. Nie zaobserwowano związku pomiędzy wynikami z PVQ i wynikami wartości indukowanymi z analizy metafor. Zaobserwowano wyraźne, choć niesystematyczne różnice. Na przykład: przekraczanie siebie (czyli życzliwość i uniwersalizm) jako wartość deklarowana ma najwyższą średnią, natomiast jako wartość utajona – najniższą. Drugim celem badania było sprawdzenie, w jaki sposób różne kategorie wartości (tych deklarowanych i tych ujawnionych) łączą się z wymiarami metaforycznych charakterystyk (dobre-złe, mądre-głupie, ładne-brzydkie, silne-słabe). Zaobserwowano istotne związki: wymiar dobre-złe okazał się najsilniej powiązany z kategorią przekraczania siebie, wymiar mądre-głupie z zachowawczością, a wymiar silne-słabe z umacnianiem. Wymiar ładne-brzydkie okazał się ujemnie skorelowany z umacnianiem, otwartością i przekraczaniem. To intrygujące wyniki, na dwóch poziomach: po pierwsze, nawet te kwestionariusze samoopisowe, w których zastosowano procedurę mającą zmniejszyć wpływ potrzeby aprobaty społecznej najwyraźniej nie są od niej w pełni wolne. Po drugie, systematyczność łączenia określonych wymiarów i wartości wskazuje na to, że posługujemy się pewnymi utwalonymi schematami poznawczymi. Warto też wspomnieć, że do wymiaru ładne-brzydkie najczęściej odwoływali się twórcy, czyli osoby kształcące się na uczelniach artystycznych w kierunku sztuk wizualnych i mające już pewne osiągnięcia zawodowe (wystawy prac). Oznaczałoby to, że profil wykształcenia ma głęboki wpływ na spostrzeganie społeczne.

mgr Gabriela Gore-Gorszewska (Uniwersytet Jagielloński)

Porozmawiamy o seksie: Zdrowie seksualne i problemy seksualne w narracjach osób starszejących się.

Istniejące dane naukowe wskazują, że osoby starszejące się rzadko szukają profesjonalnej pomocy w związku ze swoimi problemami seksualnymi, nawet jeśli pozostają aktywne seksualnie. Uważa się to za rosnący problem, ponieważ bagatelizacja kwestii zdrowia seksualnego może mieć w perspektywie negatywny wpływ na seksualność starzejącego się pokolenia. Obecne badania zdominowane są przez paradygmat ilościowy i dostarczają głównie danych liczbowych z ankiet lub kwestionariuszy. Celem niniejszego referatu jest przedstawienie, w jaki sposób osoby starszejące się nadają sens swojemu zdrowiu seksualnemu i jak rozmawiają o problemach seksualnych. W dwóch badaniach przeprowadzono łącznie 70 częściowo ustrukturyzowanych wywiadów pogłębionych z kobietami i mężczyznami w Polsce (30 wywiadów z osobami w wieku 65+, 40 z osobami w wieku 50-65 lat). Jakościowej analizie narracji przyświecało pytanie badawcze: "W jaki sposób starsi dorośli mówią na temat swojego zdrowia seksualnego i przeszłych lub istniejących problemów seksualnych"? Wydaje się, że koncepcja zdrowia seksualnego jest u uczestników ograniczona ich wąskim rozumieniem tego, czym jest zdrowie - brakiem choroby lub dysfunkcji, z pominięciem aspektu wzrostu i dobrostanu. Powszechną wśród starzejących się dorosłych niezdolność lub niechęć do mówienia o problemach seksualnych można przypisać wielu czynnikom, wśród nich: postawą 'na razie mnie to nie dotyczy', brakowi wiedzy o istnieniu problemów zdrowotnych, trudnościom w nazywaniu pewnych zjawisk, lękowi przed lekceważeniem ze strony profesjonalistów. Wnioski z badań mają być zaproszeniem do refleksji dla badaczy i praktyków (psychologów, psychoterapeutów) nad własnymi postawami względem tej tematyki w ramach praktyki klinicznej.

mgr Gracjana Gronowska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

dr hab. Monika Wiłkość-Dębczyńska, prof UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

Narracja lęku przed progresją w wybranych chorobach przewlekłych a pobudzenie psychofizjologiczne – raport z badań pilotażowych

Przedmiotem badań był lęk przed progresją choroby (*fear of progression, FoP*), będący lękiem przed pogorszeniem choroby lub jej nawrotem po okresie poprawy czy ustąpieniu objawów. Mimo, że FoP w chorobach nienowotworowych stanowi konstrukt istotnie związany z cierpieniem, niewiele badań podejmuje tę tematykę w chorobach innych niż nowotworowe. Celem projektu była analiza i opis narracji osób chorych przewlekle na etapie remisji z uwzględnieniem poziomu lęku przed progresją choroby oraz wskaźników pobudzenia psychofizjologicznego. Tak sformułowany cel badania zakładał uzyskanie indywidualnego, subiektywnego doświadczenia choroby przewlekłej oraz lęku przed progresją, i zdefiniował narracyjny paradygmat badawczy. W badaniu wzięły udział trzy kobiety z diagnozą: stwardnienia rozsianego, reumatoidalnego zapalenia stawów oraz nowotworu nadnerczy, które odpowiadały na pytania zgodnie z metodyką prowadzenia wywiadu narracyjnego według Schutzego. Za pomocą analizy tematycznej wyłoniono główne kategorie i wątki szczegółowe. Z analiz wstępnych wynika, że osobę z chorobą nowotworową cechował większy poziom lęku przed progresją niż badane z pozostałymi chorobami przewlekłymi. Poziom lęku przed progresją mierzony kwestionariuszowo i neurofizjologicznie może nie znajdować swojego odzwierciedlenia w narracjach badanych. Nie są to jednak wnioski jednoznaczne i należy uściślić je w dalszych badaniach.

dr Iwona Gródź (Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami)

Wymiar konstruktywny czy destruktywny narracji na przykładzie twórczości filmowej Petera Greenawaya.

Tematem referatu będą strategie autorskie i sytuacje narracyjne w wybranych filmach Petera Greenawaya, np.: *Kontrakt rysownika* (1984), *The Pillow Book* (1996). Celem będzie odpowiedź na pytanie o funkcje narracji konstruktywnych (casus filmu *Kontrakt rysownika*) i destruktywnych (casus *The Pillow Book*) w przekazach artystycznych (film) z perspektywy psychologii odbioru dzieła sztuki. Tym kluczem podążę analizując twórczość Greenawaya przez pryzmat sztuki opowiadania (zarówno wizualnej jak i werbalnej). Zastanawiając się przy okazji (podobnie jak Marta Stańczyk w pracy *Ucieleśnione doświadczenie kinowe. Sensuous theory i jej krytyczny potencjał*, Kraków 2019): jak przez doznanie zmysłowe (słowa-obrazy) potrafimy nawiązać relację z innymi? Rozważania będą prowadzone dwutorowo, gdyż interesuje mnie zarówno sytuacja fabularna (perspektywa wewnątrzfilmowa) i doznania zmysłowych bohaterów wybranego filmu/filmów Greenawaya oraz sytuacja odbiorcza (perspektywa zewnątrzfilmowa) i fenomen percepcji obrazów twórcy Wyliczanki.

Zofia Grzelak (Uniwersytet Warszawski)

prof. dr hab. Elżbieta Dryll (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)

Refleksja nad sensem życia osób w okresie średniej dorosłości

U większości osób wychowanych w naszej kulturze pytanie o sens życia pojawia się w okresie adolescencji i wchodzenia w dorosłość. Jednak przez całe dalsze życie pozostaje aktualne. Ulega zmianom, czasem bywa lekceważone i odsuwane na daleki plan, czasem – w okresach egzystencjalnych problemów i przemian – powraca. Okres średniej dorosłości charakteryzuje swego rodzaju zwrot: od patrzenia przede wszystkim w przyszłość, ku pierwszym próbom dokonania bilansu życia, co wymaga zrównoważonego spojrzenia – także w przeszłość. W tym okresie może się pojawić kryzys wieku średniego, co także sprzyja pogłębionemu refleksowaniu. Dlatego zainteresowanie poczuciem sensu życia w tym wieku wydaje się uzasadnione i bardzo potrzebne. Jest to temat dość trudny pod względem metodologicznym, dlatego zastosowano w tym wypadku model jakościowy z niewielkim udziałem dwóch kwestionariuszy – przetomu połowy życia i poczucia jakości życia. Dwukrotnie prowadzono rozmowy z 17 osobami obojga płci w wieku 41 – 54 lat. W pierwszej rozmowie zbierano narracje na temat aktualnie odczuwanego sensu i jego przemian w biegu życia. W drugiej uzgadniano z uczestnikiem interpretację jego wypowiedzi (inspiracja modelem Schutzego). Materiał poddano analizie treści. Badano ustosunkowanie do własnego wieku z elementami bilansowania, sam sens – co jest jego „przedmiotem” – co sprawia, że ktoś ma poczucie sensowności, przemiany tego poczucia i jego przedmiotu w biegu dotychczasowego życia, a także jakościowe parametry wypowiedzi osób charakteryzujących się wysokimi i niskimi wynikami w poszczególnych skalach zastosowanych kwestionariuszy. Wyniki wskazują na szereg kategorii, które dla uczestników badania stanowią „przedmiot sensu”. W tym

ważne miejsce zajmują kontakty z najbliższymi osobami – służenie im, ale też czerpanie z relacji. Wiele osób deklaruje, że w młodości nie myślały o tym wiele, a czas obecny – średniej dorosłości, sprzyja takiej refleksji. Zebrany materiał wskazuje obszar koniecznych dalszych poszukiwań i daje podstawy do formułowania bardziej szczegółowych pytań badawczych. Może też być przydatny praktykom pracującym z osobami w okresie średniej dorosłości.

dr hab. Bernadetta Janusz (Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego)

Jak narracja łączy umysły. Mentalizacja w obliczu utraty obiektu przywiązania

Mentalizacja jest zdolnością dociekania na temat stanów umysłu, zarówno własnych jak i innych osób. Jest ona zasilana wyobraźnią. Jest to proces dynamiczny: czasami dostęp do własnego umysłu jest bardziej przejrzysty, a czasami jest on zakłócony innymi emocjami. Dzieje się tak w przypadku silnego stresu separacyjnego, który może być m.in. wywołany utratą osoby bliskiej. Mentalizacja rozwija się i jest wzmacniana w kontekście bezpiecznych relacji z opiekunami, które charakteryzują się wrażliwymi, empatycznymi i emocjonalnie dostrojonymi odpowiedziami na potrzeby dziecka czy też osoby dorosłej. W wystąpieniu zostaną przedstawione badania i obserwacje kliniczne pokazujące w jaki sposób mentalizacja w żałobie zostaje czasowo zakłócona. Centralnym aspektem wystąpienia będzie opis wspólnie konstruowanych narracji, których celem jest przywracanie dostępu do własnego umysłu, czyli do sfery psychicznej, duchowej czy też innych uwewnętrznionych doświadczeń. Tego rodzaju współ-konstruowane narracje stwarzają możliwość rozpoznawania i ustalania nowej mentalnej więzi z czasowo lub stale utraconym obiektem przywiązania. Stają się one bowiem wehikułem uwewnętrzniania znaczących relacji z innymi i przechowywania ich w repozytorium własnego, indywidualnego, czy też wspólnie podzielanego umysłu.

dr Kamil Jezierski (Akademia Ignatianum w Krakowie)

mgr Joanna Nowicka (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Narracje tożsamościowe kobiet zgłębiających temat świadomej kobiecości

Przedmiotem badań były narracje tożsamościowe kobiet będących członkiniami ruchu wspierającego „Świadomą kobiecość”. Pojęcie to zostało rozpowszechnione przez Marion Woodman, która postulowała kreowanie współczesnej kobiecej tożsamości (Woodman, 2019, Bolen, 2016), która nie byłaby ani podporządkowana tradycyjnemu patriarchalnemu modelowi, ani budowana na wartościach dotychczas typowo męskich. Poszukiwano wątków powiązanych z męskością i kobiecością. Przebadano 14 kobiet w wieku 27-53 lat wybranymi częściami Wywiadu biograficznego Dana McAdamsa (adapt. M. Budziszewska, 2013), dodatkowo zastosowano Inwentarz do Oceny Płci Psychologicznej IPP. W otrzymanych narracjach ujawniły się zarówno zdefiniowane przez McAdamsa wątki komunii jak i sprawczości. Ponadto odkryto powtarzające się tematy, np. „relacja z ojcem bliższa niż z matką”, „przekaz transpokoleniowy dot. negatywnej relacji z matką i deprivacji kobiecości w dzieciństwie”, „świadome równoważenie męskości i kobiecości w osobistej tożsamości”. Wyniki poddano dyskusji w odniesieniu do teorii C.G.Junga i koncepcji androgynii psychicznej.

dr Kamil Jezierski (Akademia Ignatianum w Krakowie)

dr Irmina Rostek (Akademia Ignatianum w Krakowie)

dr Beata Winnicka (Akademia Ignatianum w Krakowie)

mgr Anita Duplaga (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Perspektywa czasowa w analizach narracji o życiu

Badania dotyczące perspektywy temporalnej prowadzone są najczęściej w odniesieniu do koncepcji Zimbardo i Boyda (2013), z wykorzystaniem ilościowych narzędzi opracowanych przez tych autorów oraz kontynuatorów ich pracy. Celem prezentacji przedstawionej na plakacie jest pokazanie wartości badań nad perspektywą temporalną wykorzystujących metody narracyjne. Analizy zebranych przez nas wypowiedzi na temat własnego życia wskazują na obecność w narracjach wszystkich perspektyw temporalnych opisywanych przez Zimbardo i innych badaczy ilościowych. Dostarczają jednak także materiału pokazującego odmienny od opisywanych dotychczas sposób ujmowania terażniejszości. Refleksji nad zebraniem materiałem narracyjnym towarzyszy namysł nad konstruktem czasu egzystencjalnego i istotą terażniejszości psychologicznej.

prof. dr hab. Maria Kielar-Turska (Akademia Ignatianum w Krakowie)

mgr Alicja Broś (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Motywacja osiągnięć jako temat mówienia o sobie

Przedmiotem rozważań będzie analiza motywacji osiągnięć kobiet wchodzących na drogę kariery naukowej. Grupę 30 doktorantek chemii poddano badaniom za pomocą dwu technik badawczych: wywiadu ukierunkowanego na poznanie interesującego badacza tematu oraz Inwentarza Motywacji Osiągnięć (LMI), w polskiej adaptacji W. Klinkosza i A. Sękowskiego (2018). Wywiad ukierunkowany był na następujące tematy: poziom satysfakcji z aktualnych osiągnięć, radzenie sobie z trudnościami i porażkami, ocena dotychczasowych osiągnięć, preferowany rodzaj gratyfikacji, życie poza pracą, plany na przyszłość. Inwentarz pozwolił określić ogólny poziom motywacji oraz poznać szczegółowo jej komponenty. Okazało się, że ponad połowa badanych doktorantek zdobyła wysoki lub bardzo wysoki wynik ogólny motywacji osiągnięć, a jedynie cztery osoby osiągnęły wynik niski. Doktorantki podkreślały społeczną wartość swoich badań. Nie były nastawione na rywalizację; były zaangażowane w to, co robiły i wytrwałe. Nie bały się trudności i czerpały satysfakcję z ich rozwiązywania oraz były dumne ze swoich osiągnięć, a gratyfikacją dla nich były pochwały ze strony osób znaczących. Interpretację uzyskanego obrazu motywacji doktorantek prowadzono w kontekście klasycznych i współczesnych teorii motywacji (A. Masłowa, D. McClellanda, J.W. Atkinsona, A. Eliota i M.A. Churcha, H. McGregora). Zwrócono także uwagę na sposób mówienia o sobie i spójność wypowiedzi badanych kobiet.

dr Beata Kostrubiec-Wojtachnio (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Chełmie, Towarzystwo Naukowe KUL)

List do życia jako terapeutyczna forma narracyjna. Aspekty formalne i treściowe metody

Pacjenci potrzebują dla różnych celów terapeutycznych zobaczyć siebie z perspektywy innej osoby, a za razem potrzebują wyrażenia swoich uczuć i przemyśleń. "List do życia" jako terapeutyczna forma narracyjna umożliwia prezentację stanów emocjonalnych pacjenta oraz widzenia siebie w perspektywie czasu. Referat prezentuje propozycję analiz w aspekcie formalnym i treściowym prezentowanej metody w oparciu o teorię narracji Huberta Hermansa. Wskazuje możliwe zastosowania do terapii osób w wieku edukacyjnym i w wieku senioralnym.

dr Dariusz Kuncewicz (Specjalistyczna Poradnia Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin w Lublinie)

Wybory w narracjach par o swoim związku

Celem wystąpienia będzie prezentacja wyników badania, w którym sprawdzano, czy na podstawie swobodnych wypowiedzi par o swoim związku można wnioskować o wyborach, jakie partnerzy podejmują w relacji ze sobą oraz o wpływie tych wyborów na jakość ich relacji. Zbadano 10 par heteroseksualnych o zróżnicowanym stażu związku od 0,5 roku do 56 lat. Każda z osób badanych została poproszona o 10-15-minutową wypowiedź monologową na temat swojego związku. Monologi zostały nagrane, poddane transkrypcji i analizie językowo-narracyjnej z użyciem narzędzi teorii literatury. Wyniki analizy pozwoliły wyłonić dwa typy wyborów: założycielskie (o byciu ze sobą/spędzeniu ze sobą życia) i ponawiane (podejmowane w trudnych, kryzysowych dla związku momentach). Ponadto wyróżniono po dwa podtypy wyborów założycielskich (wybór partnera, jakiego chciał/a/bym mieć vs. partnera za którym chciał/a/bym pójść) i ponawianych (wybory na rzecz partnera/relacji vs. siebie) oraz kategorię jednoznaczności vs. niejednoznaczności wyborów. Na bazie wyłoniionych typów, podtypów i kategorii zaproponowano cztery warianty „światów” współtworzonych przez wybory partnerów: (1) świat wspólny spełniony (jednoznaczne wybory partnera, za którym chciał/a/bym pójść oraz jednoznaczne na rzecz partnera/relacji); (2) świat wspólny niepotwierdzony (jednoznaczne wybory partnera za którym chciał/a/bym pójść oraz niejednoznaczne na rzecz partnera/relacji); (3) światy odrębne pod pozorem wspólnego (niejednoznaczne wybory założycielskie i pozornie jednoznaczne ponawiane); (4) światy odrębne (niejednoznaczne wybory założycielskie i niejednoznaczne ponawiane). W części końcowej zostanie przeprowadzona dyskusja nad użytecznością typologii „światów” w diagnozie problemów oraz terapii par.

dr Dorota Kuncewicz (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Opowieść o własnym życiu a paradygmat wolnej woli w pomocy psychologicznej

W wystąpieniu zostaną zaprezentowane kolejne etapy analizy opowieści pacjenta o własnym życiu osadzone w paradygmacie wolnej woli. Choć nie wszyscy się do niego przyznajemy, to jest on często obecny wprost lub milcząco zakładany w praktyce pomocy psychologicznej. Obecność ta – jak sądzę – jest nam potrzebna z dwóch powodów: 1) odrzucenie wolnej woli kazałoby podać w wątpliwość szanse na intencjonalną zmianę; 2) pozwala dostrzec w człowieku kogoś, kto jest w stanie przekroczyć porządek biologii i własnych ograniczeń. To, w jaki sposób pacjent znalazł się w danym miejscu swojego życia, przynajmniej po części, musi być konsekwencją serii jego decyzji/wyborów, które bez wolnej woli mogłyby być tylko złudzeniem. Rzecz jasna, owe decyzje były podejmowane przez pacjentów w różnych kontekstach życiowych, które mogły sprzyjać określonym decyzjom bądź je utrudniać. Niemniej, owe konteksty w różnym stopniu i zakresie, mogą być kształtowane decyzjami i czynami pacjenta. Odtworzenie tego szeregu decyzji na podstawie opowieści o własnym życiu, pozwala szukać takich decyzji, które sprzyjałyby dorastaniu i dojrzałości. Praktyka psychologiczna oparta na opowieści o własnym życiu akcentuje fakt, że naszym podstawowym narzędziem pracy jest język; paradygmat wolnej woli zaś pozwala uniknąć spłaszczenia rzeczywistości ludzkiej. Uwzględniając kondycję ludzką, dostrzega bowiem w człowieku kogoś, kto przekracza porządek biologii, kto pragnie przeżyć swoje życie z sensem i nadzieją, i kto spotyka się z drugim człowiekiem w słowach.

dr Karolina Kurdyś-Szyncel (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu)

Narracje małżeńskie – (de)konstruowanie biografii rodzinnej

Referat stanowi prezentację wybranych fragmentów badań własnych przeprowadzonych z wykorzystaniem techniki narracyjnego wywiadu biograficznego z dziewięcioma parami małżeńskimi będącymi na różnych etapach rozwoju systemu rodzinnego (od fazy preparentalnej do postparentalnej według klasyfikacji E. Duvall). Autorka podejmuje próbę znalezienia w narracjach kobiet i mężczyzn tworzących wspólną diadę małżeńską specyficznych cech sprzyjających (scalających) oraz niesprzyjających (oddalających) system diadyczny do/od spersonalizowanej biografii rodzinnej. Podłoże teoretyczne podejmowanych analiz stanowi systemowe podejście (teoria systemów autopojetycznych N. Lumanna), konstruktywizm społeczny, psychologia biegu życia (life span psychology) oraz autorska kategoria biografii rodzinnej, przez którą autorka rozumie zwielokrotnioną (będącą czymś więcej niż sumą biografii jednostkowych), podlegającą systemowym zasadom cyrkularności i ekwipotencjalności (L. von Bertalanffy), nieskończoną rekonstrukcją wynikającą z napięcia między biegiem życia rodziny a opowieścią o historii życia. Przyjęta perspektywa pozwala także spojrzeć na biografię rodzinną jako na przyczynę i skutek (źródło i efekt) uczenia się biograficznego.

mgr Ewelina Łapińska (Uniwersytet Warszawski)

Narracje osób w okresie późnej dorosłości o sieciach społecznych oraz pandemii. Raport z badań.

Celem wystąpienia będzie prezentacja wyników i wniosków z części jakościowej badań doktorskich, realizowanych z wykorzystaniem metod mieszanych. Poczucie jakości życia, a także posiadane sieci społeczne oraz wsparcie społeczne są ważnymi zmiennymi w badaniach nad okresem późnej dorosłości. Wyniki licznych badań potwierdzają dodatni związek wymienionych zmiennych. Nadejście pandemii Covid-19 stworzyło warunki wyjątkowo trudne dla osób w okresie późnej dorosłości, stanowiących grupę o podwyższonym ryzyku izolacji społecznej, a także grupę szczególnie narażoną w przypadku zachorowania. Choć kryzys epidemiologiczny nie zajmuje już pierwszego miejsca w dyskursie publicznym, pozostaje ważnym doświadczeniem w historii życia jednostek. Wciąż niewiele jest badań dotyczących funkcjonowania psychologicznego osób w okresie późnej dorosłości w czasie pandemii. Uwzględniając powyższe zaplanowano badanie, którego celem była próba udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze: Czy poczucie jakości życia osób w okresie późnej dorosłości pozostaje w sytuacji pandemii w związku z właściwościami sieci społecznych, mentalizacją i trudnościami w regulacji emocji? Jak seniorzy o wysokim i niskim poziomie posiadanych sieci społecznych doświadczają sytuacji pandemii? Zaplanowano dwa etapy badania z wykorzystaniem metod mieszanych (etap I – ilościowy, etap II – jakościowy). Niniejsze wystąpienie dedykowane będzie wyłącznie drugiej części badania, której celem było udzielenie odpowiedzi na drugie z wymienionych pytań badawczych. Eksploracyjny charakter tej części badania zdecydował o podejściu idiograficznym i wyborze metody jakościowej, pozwalającej na głębszą eksplorację doświadczenia uczestników badania. W badaniu wzięło udział 20 osób w okresie późnej dorosłości, z którymi przeprowadzone

zostały pogłębione, częściowo ustrukturyzowane wywiady, poddane następnie dosłownej transkrypcji. Zebrany materiał analizowany był z wykorzystaniem metody analizy tematycznej (Braun, Clarke, 2006). Wyniki analizy ukazują przekrój treści aktualnie ważnych dla seniorów, a także ich wspomnień i doświadczeń z czasu pandemii w kontekście posiadanych sieci społecznych.

dr Karolina Małek (Uniwersytet Warszawski)

Wywiad badawczy a praktyka narracyjna. Inspiracje

Bezpośrednią inspiracją do zaprojektowania warsztatu są doświadczenia i związane z nimi wątpliwości towarzyszące badaczom i badaczkom podczas prowadzenia wywiadów. Często dotyczącą one tego, w jaki sposób nawigować pomiędzy specyficznymi celami badawczymi i wynikającą z nich strukturą wywiadu, a dynamiką rozmowy wyływającą z tego, jak doświadcza jej osoba badana i sam badacz.

Podczas warsztatu uczestnicy zostaną zaproszeni do namysłu nad tym, co wydarzać się może podczas wywiadu badawczego, w zależności od pozycji przyjętej przez badacza. Jakie znaczenie dla procesu badawczego a następnie analizy otrzymanych danych ma to, jak rozumiemy sam wywiad? Czy jest to proces zbierania danych, w których uczestnik dostarcza nam informacji, które jako badacze skrupulatnie zbieramy? Czy może wywiad badawczy stawać się może przestrzenią współkonstruowania znaczeń, a więc procesem twórczym, aktywnie angażującym obie strony?

Sięgając do myśli M. White'a i narzędzi proponowanych w praktyce narracyjnej, poszukiwać będziemy inspiracji do sposobu definiowania zagadnień badawczych i konstruowania pytań wywiadu. Być może będą one się stać wzbogaceniem warsztatu badacza.

dr Karolina Małek (Uniwersytet Warszawski)

Natalia Dudek (Uniwersytet Warszawski)

Doświadczenia superwizyjne początkujących psychoterapeutów

Początkujący psychoterapeuta stoi przed wieloma wyzwaniem. Część z nich ma charakter poznawczy, część emocjonalny, część relacyjny. Przestrzenią, w której mają potencjał spotkać się te rzeczywistości, jest superwizja. W założeniu stanowi ona proces wspólnego myślenia o tym, co dzieje się w procesie terapeutycznym oraz co dzieje się w samym psychoterapeucie. W pewnych ujęciach superwizja pozostaje zorientowana na dwa światy psychiczne — pacjenta i psychoterapeuty (Popiel i Pragłowska, 2013). W innych zaś podkreśla to, co dzieje się w rzeczywistości procesu, który tworzą jednocześnie dwa umysły (Berman, 2012). Celem niniejszego badania było poznanie osobistych doświadczeń superwizyjnych początkujących psychoterapeutów różnych modalności z perspektywy retrospektywnej. Postawiono pytanie, jakie znaczenia nadają tym doświadczeniom psychoterapeuci. W badaniu wzięto udział 7 psychoterapeutów w wieku od 30 do 50 lat, po ukończonym szkoleniu psychoterapeutycznym, pracujących w modalności poznawczo-behawioralnej (4), psychodynamicznej (1), psychoanalitycznej (1) i integracyjnej (1) w różnych polskich miastach. Badanie miało formę godzinnego, częściowo ustrukturyzowanego wywiadu, podczas którego śledzono osobiste narracje terapeutów, dotyczące początków ich pracy w zawodzie. W celu dotarcia do osobistych znaczeń, jakie Rozmówcy przypisują superwizji, zebrane narracje poddano Interpretacyjnej Analizie Fenomenologicznej (ang. *Interpretative Phenomenological Analysis, IPA*; Smith i in., 1999). Uzyskane wyniki wskazują funkcje, jakie superwizorzy mogą pełnić względem swoich superwizantów. Z jednej strony, superwizja doświadczana była przez Uczestników badania jako czynnik konstruujący i podtrzymujący ich formującą tożsamość zawodową, z drugiej zaś była stresującym i czasochłonnym etapem rozwoju zawodowego. Opowieści Uczestników stanowią cenny wgląd w świat subiektywnych znaczeń z okresu początków pracy jako psychoterapeuta. Rzucając światło na funkcjonalne i dysfunkcjonalne narracje wokół problematyki superwizji.

Maria Małysa (Uniwersytet Śląski)

Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach (PSR). Czy możliwe jest wykorzystanie narracji w działaniach pracownika socjalnego?

Autorka skupia się na odpowiedzi na pytanie czy założenia pracy socjalnej mogą być zbliżone do modelu terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach. W tym celu zostały przedstawione przede wszystkim właściwości pracy socjalnej i terapii krótkoterminowych, koncentrujących się na jak najszybszym osiągnięciu rezultatów. Przyjęto hipotezę, że zarówno praca socjalna jak i PSR kładą szczególny nacisk na pragmatyzm oraz

współzależność jednostki i środowiska. Oczywiście są różnice w zakresie metody, która w przypadku pracowników socjalnych koncentruje się głównie na posługiwaniu się urzędowymi środkami obserwacji, oceny i ewaluacji, prowadząc do konkretnych oddziaływań socjalnych. Jednocześnie działania pracowników socjalnych, wykorzystujących narrację psychologiczną, mogą stanowić podwaliny i dobre źródło odniesienia dla terapeutów skoncentrowanych na podejściu konstruktywistycznym. Rozważania starają się zaakcentować potrzebę przystosowania PSR do warunków jakie obecna rzeczywistość stawia zarówno przed terapeutami jak i pracownikami socjalnymi.

dr hab. Grażyna Mendecka, prof. GWSH (Górnośląska Akademia im. Wojciecha Korfa)

Narracja młodej kobiety walczącej z alkoholizmem i zaburzeniami odżywiania spowodowanymi relacjami z toksyczną matką

Podstawą analizy prezentowanej narracji jest psychoanalityczne ujęcie archetypu matki zawierające ambiwalencję: matkę jako karmicielkę, dawcę życia, opieki, miłości i poczucia bezpieczeństwa, ale też matkę zaborczą, traktującą dziecko jak własność, którą ma prawo zarządzać. W skrajnych przypadkach matka traktując dziecko instrumentalnie nie widzi w nim odrębnej osoby z własnymi aspiracjami i potrzebami lecz obiekt zaspokajający potrzeby i aspiracje matki. Jung określił archetyp matki jako „kochającą i straszną”. Przedmiotem analizy jest tekst narracji Jennette McCurdy zawartej w książce autobiograficznej pod tytułem „Cieszę się, że moja mama umarła”. Autorka, dwudziestoparoletnia kobieta, odniosła w dzieciństwie sukces występując od szóstego roku życia w serialu telewizyjnym grając wbrew swojej woli, pod naciskiem matki lubianą i popularną postać. Przeprowadzona analiza miała odpowiedzieć na pytania dotyczące motywów matki przejmującej kontrolę nad córką, metod stosowanych przez nią i korzyści jakie przyniosła matce uległość córki. Poszukiwano też motywów córki podporządkowującej się nieaprobowanym wymaganiom matki oraz stosowanymi przez nią mechanizmami obronnymi o charakterze separacyjnym. Postawiono pytanie o poziom społecznego przyzwolenia na instrumentalne traktowanie dziecka. Narracje autorki książki potraktowano jako rzeczywistość opisującą świat jej wewnętrznych doznań bez konieczności konfrontacji z innymi źródłami. Wypowiedzi narratorki wykorzystywano przez identyfikację i interpretację tych wątków tematycznych narracji, które odpowiadały na postawione pytania badawcze. Metoda pozwoliła odtworzyć relacje córki z toksyczną matką, które były dla niej znaczącym obciążeniem, zaburzyły i zahamowały jej prawidłowy rozwój. Treść narracji wskazuje dobitnie na konieczność prowadzenia szerszych badań dotyczących motywów i wpływu na rozwój dzieci i młodzieży ich uczestnictwa w przemyśle rozrywkowym.

dr Dagmara Mętel (Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego)

Narracje o własnym macierzyństwie wśród młodych katolickich matek.

Macierzyństwo to jedna z najważniejszych lecz zarazem najtrudniejszych ról, którą przychodzi wypełnić wielu kobietom w toku życia. „Najtrudniejszy zawód świata” stawia przed matką konieczność skonstruowania nowego wymiaru jej tożsamości i wbudowanie go w dotychczas ukształtowane poczucie tego kim jest. Dla wielu, lecz nie dla wszystkich zaangażowanych religijnie katoliczek istotnym punktem odniesienia w konstruowaniu opowieści o własnym macierzyństwie są historie biblijne oraz nauczanie Kościoła. Oba te źródła ukazują wzorce zachowań i postaw macierzyńskich, które w sposób mniej lub bardziej uświadomiony wpływają na proces kształtowania narracji dotyczącej własnego macierzyństwa. Oprócz konstruktywnego wymiaru przekaz religijny stanowi również dla niektórych wierzących matek źródło opresji poprzez stawianie im nieosiągalnych wymagań lub narzucanie nieakceptowalnych postaw. Celem wystąpienia jest ukazanie zróżnicowania w podejściu młodych katolickich matek do dostępnych im na gruncie religijnym, (jak i poza nim ?) reprezentacji/wzorców macierzyństwa oraz sposobów negocjowania między nimi w celu stworzenia własnego podmiotowego znaczenia tego, czym jest dla nich doświadczenie bycia matką oraz jak wpisuje się w ono wyznawaną i praktykowaną religię. Prezentacja będzie oparta o materiał empiryczny zebrany w toku realizacji projektu „Religia, praktyki macierzyńskie i tożsamość młodych matek na podstawie doświadczeń katoliczek i muzułmanek w Polsce”.

mgr Wiktoria Mieleśczenko-Kowszewicz (Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS)

Zastosowanie analizy jakościowej opowieści o wydarzeniu traumatycznym do identyfikacji dwóch typów przetwarzania poznawczego traumy

Rekonstrukcja wydarzenia traumatycznego przez osobę, która doświadczyła traumy nie tylko pozwala na zrozumienie przebiegu zdarzenia i zapoznanie się z jego uczestnikami, ale również wskazuje, jak jest interpretowane przez osobę go doświadczącą. Kolejnym elementem, który może być zidentyfikowany przez analizę narracji opisu przeżytego wydarzenia jest sposób, w jaki osoba radzi sobie z trudnymi wydarzeniami. Celem badania była odpowiedź na pytanie badawcze, czy poprzez analizę jakościową opowieści o traumie możemy określić, czy i w jakim stopniu ofiary wykorzystują dwa typy poznawczego przetwarzania traumy.

dr hab. Małgorzata Puchalska Wasyl, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Iwona Derecka (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Dialogi wewnętrzne w żałobie – funkcje oraz wpływ na stany afektywne i poczucie sensu życia

Literatura przedmiotu pokazuje, że dialogi wewnętrzne mogą wpływać na stan psychiczny osoby, która je prowadzi. Wewnętrzny dialog polega na tym, że osoba przyjmuje naprzemiennie co najmniej dwa różne punkty widzenia (np. własny vs. punkt widzenia wyobrażonego rozmówcy) i że wypowiedzi formułowane z tych perspektyw odnoszą się do siebie wzajemnie. Celem prezentowanego projektu było sprawdzenie, czy osoby w żałobie prowadzą wewnętrzne dialogi ze zmarłymi oraz czy dialogi te wpływają na stan depresji, lęku, złości i ciekawości oraz poczucie sensu życia osób osieroconych. Sprawdzano również jakie funkcje pełnią takie dialogi. Aby zrealizować cel projektu, przeprowadzono badanie eksperymentalne. Wzięty w nim udział 64 osoby w wieku od 19 do 44 lat, które w okresie od 2 do 26 miesięcy wcześniej straciły bliską osobę. Na początku badani wypełniali: Kwestionariusz Stanów Afektywnych (SPI) Spielberga i Reheisera w polskiej wersji Wrześniewskiego i Olesia oraz Skalę do Badania Poczucia Sensu Życia (SZ-S) autorstwa Olesia. Następnie wszyscy zostali poproszeni o poprowadzenie i zapisanie wewnętrznego dialogu. Część uczestników miała wyobrazić sobie dialog z osobą zmarłą, a część z żyjącą osobą bliską. Na koniec badani ponownie wypełniali SPI, SZ-S, a dodatkowo Kwestionariusz Funkcji Dialogów (FUND-R) Puchalskiej-Wasyl. Wyniki sugerują wpływ dialogu wewnętrznego z bliskim zmarłym na stan psychiczny i poczucie sensu życia osoby osieroconej. Wskazują również, że u osób osieroconych dialog wewnętrzny ze zmarłym różni się od innych dialogów wewnętrznych w zakresie pełnionych funkcji.

dr hab. Małgorzata Puchalska Wasyl, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Iwona Derecka (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Dialogi wewnętrzne w żałobie – analiza języka

Ludzie doświadczający żałoby często wspominają o rozmowach, jakie prowadzą w myślach z utraconymi bliskimi. Rozmowy te w świetle teorii dialogowego Ja Hermansa nazywamy wewnętrznymi dialogami. Wewnętrzny dialog polega na tym, że osoba przyjmuje naprzemiennie co najmniej dwa różne punkty widzenia (np. własny vs. punkt widzenia wyobrażonego rozmówcy) i że wypowiedzi formułowane z tych perspektyw odnoszą się do siebie wzajemnie. Wewnętrzny dialog to fenomen angażujący język, dlatego przedstawione badanie miało na celu ustalenie czy w aspekcie językowym wewnętrzne dialogi ze zmarłymi różnią się od wyobrażonych dialogów prowadzonych z replikami bliskich osób żyjących. Stosując program komputerowy służący do analizy tekstu – *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC)* przeanalizowano zapis 64 wewnętrznych dialogów, pochodzących od osób przeżywających żałobę. Wśród zebranych dialogów 32 zostały przeprowadzone ze zmarłymi, a pozostałe 32 dialogi – z bliskimi osobami żyjącymi. Stwierdzono, że porównywane grupy dialogów różnią się w zakresie kilkunastu kategorii językowych wyodrębnionych w programie LIWC. Badanie pozwala wyciągnąć wniosek, że osoby osierocone używają innego języka w wyobrażonym dialogu z osobą zmarłą niż w dialogu wewnętrznym z repliką osoby żyjącej.

mgr Anna Rogowska (Szpital Kliniczny im. dr J. Babińskiego w Krakowie)

dr Jacek Prusak SJ (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Funkcjonalność narracji wokół choroby i diagnozy schizofrenii

Choroba stanowi ograniczenie natury ludzkiej i przeżywana jako takie ograniczenie, którego nie można pokonać, przynosi cierpienie, któremu dana jednostka może nadać sens lub takiemu sensowi zaprzeczać. Ma to swoje konsekwencje dla charakteru narracji, budowanego przez pacjentów wokół ich choroby,

a także dla ich obrazu siebie. Przeprowadzono badania jakościowe z użyciem techniki wywiadu pół-ustrukturywanego w grupie 8 osób badanych. Dane analizowano przy pomocy metody IPA. Relacje Badanych różniły się pod względem adaptacyjności ich narracji. Za bardziej adaptacyjne uznano takie narracje, które wiązały się z wysokim poziomem funkcjonowania osoby, rozumianym jako aktywne podejmowanie lub zaangażowanie w role społeczne, w środowisku akademickim - jak rola studenta, czy rodzinnym - jak rola siostry, matki, gospodyni domowej. Zauważono, że narracje, które wiązały się z taką postawą, można by streścić, jako "życie pomimo choroby". Mniej adaptacyjnymi okazały się: przypisywanie chorobie dominującego znaczenia dla swoich niepowodzeń, czy upatrywanie w chorobie źródła swoich wyjątkowych, paranormalnych zdolności.

mgr Anna Schab-Przybycień (Akademia Ignatianum w Krakowie)

dr Jacek Prusak SJ (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Trauma duchowa w narracjach osób z doświadczeniem wykorzystania seksualnego ze strony duchownych Kościoła katolickiego

Specjaliści od problematyki wykorzystywania seksualnego w ramach instytucji religijnych jednogłośnie podkreślają, że doświadczenie tego typu znacząco może niszczyć sferę duchową osoby pokrzywdzonej, do tego stopnia, iż można te zniszczenia nazwać duchową traumą. Z powodu znikomej ilości badań na ten temat przeprowadzono badania jakościowe, w formie wywiadów częściowo ustrukturyzowanych z siedmioma osobami, które w przeszłości doświadczyły wykorzystania seksualnego ze strony osoby duchownej i/lub zakonnej Kościoła katolickiego. Analizę wywiadów przeprowadzono za pomocą metody Interpretacyjnej Analizy Fenomenologicznej (IPA). Wyniki wykazały silny wpływ doświadczeń przemocy seksualnej na życie osób badanych, a w szczególności na funkcjonowanie ich duchowości. Uzyskane wyniki mogą być istotne dla osób pomagających ofiarom wykorzystania seksualnego ze strony członków duchowieństwa oraz mających z nimi jakąkolwiek inną styczność.

dr hab. Emilia Soroko, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Tożsamość narracyjna w zaburzeniach osobowości

Tożsamość narracyjna, pojęcie ściśle związane z procesem nadawania znaczenia doświadczeniom i tworzeniem historii życia, nabiera ostatnio znaczenia w kontekście różnych zaburzeń psychicznych, w tym także zaburzeń osobowości. Aby lepiej opisać i zrozumieć kwestie stabilności i spójności poczucia tożsamości w zaburzeniach osobowości sięgniemy do modelu osobowości wg McAdamsa oraz koncepcji poznawczych i metapoznawczych, leżących u podstaw tożsamości narracyjnej (np. wnioskowanie autobiograficzne czy świadomości tożsamości narracyjnej). Omówiona zostanie konceptualizacja tożsamości narracyjnej jako mechanizmu integrującego osobowość, wpływając na funkcjonowanie self i interpersonalne. Przeanalizujemy powiązania między wymiarami używanymi współcześnie w diagnozie zaburzeń osobowości (np. w Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-11) a właściwościami tożsamości narracyjnej. Wyniki badań, polegających na systematycznej analizie treści autonarracji uzyskanych w wywiadach lub pisemnie, prowadzonych w grupach klinicznych oraz populacji ogólnej pokazują, że im głębsze zaburzenia osobowości tym bardziej zakłócona aktywność autonarracyjna, np. mniej koherentne, mniej osadzone w kulturze i mniej sprawcze autonarracje bywają opowiadane. Wyniki badań sugerują, jak można różnicować między łagodnym, umiarkowanym i poważnym poziomem dysfunkcji osobowości na podstawie odpowiednio ukierunkowanej analizy autonarracji. Wspomniane tu kwestie zostaną pokazane w odniesieniu do praktyki diagnozowania oraz praktyki psychoterapeutycznej, pokazując potencjał psychologii narracyjnej w kontekście klinicznym.

dr hab. Emilia Soroko, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Barbara Sikora (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Osobowościowe determinanty świadomości tożsamości narracyjnej w próbach z populacji ogólnej

Zgodnie z badaniami Hallofrd i Mellor (2015), podstawowa świadomość posiadania historii życia, która nadaje spójność i znaczenie wydarzeniom z życia danej osoby, może być adaptacyjna, niezależnie od treści tych historii. W niniejszym badaniu skupiliśmy się na osobowościowych determinantach świadomości tożsamości narracyjnej. Przewidywaliśmy, że osoby o wyższym poziomie funkcjonowania osobowości będą miały większą świadomość tożsamości narracyjnej. Ponadto, eksploracyjnie zbadaliśmy rolę cech osobowości w kontekście

"wielkiej piątki". Przeprowadziliśmy badanie oparte na samoopisie, w którym uczestniczyli ochotnicy. Uczestnicy wypełnili polską wersję Kwestionariusza Świadomości Tożsamości Narracyjnej (ANIQ-PL) oraz międzynarodową skalę cech osobowości *International Personality Item Pool-Big Five* (IPIP-BFM-50), obejmującą ekstrawersję, ugodowość, sumienność, stabilność emocjonalną i intelekt. Dodatkowo, zastosowano Skalę Funkcjonowania Ja i Interpersonalnego (SIFS). Pierwsza próba (N = 102, 54% kobiet, wiek: M = 46,69; SD = 16,41) składała się z osób, które wzięły udział w badaniu poprzez platformę do badań ankietowych. Druga próba (N = 40, w tym 29 kobiet, wiek: M = 29,43; SD = 9,48) obejmowała osoby, które zdecydowały się uczestniczyć w rozmowie dotyczącej historii życia w laboratorium i tam wypełniły narzędzia samoopisowe. Wyniki analizy regresji liniowej w badaniu 1 sugerują, że ugodowość (wśród cech osobowości) oraz tylko empatia (wśród wymiarów funkcjonowania osobowości) przyczyniają się do 20% wyjaśnionej wariancji ogólnego wyniku świadomości tożsamości narracyjnej. Z kolei w badaniu 2 to intelekt był istotnie pozytywnie związany z ogólnym wynikiem świadomości tożsamości narracyjnej (24% wyjaśnionej wariancji). W obu próbach różne cechy osobowości okazały się istotnymi predyktorami ogólnego wyniku świadomości tożsamości narracyjnej. Wynika to prawdopodobnie z różnic między próbami, takimi jak wiek czy sposób rekrutacji, ale może także sugerować konieczność zwrócenia się w stronę innych czynników (niezwiązanych z osobowością) w wyznaczaniu poziomu świadomości tożsamości narracyjnej.

dr Krystyna Sztuka (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie – emeryt.)

Bibliodrama jako forma pracy z wyobraźnią pomagająca zmieniać destruktywne schematy narracji

We wszystkich swoich rodzajach i formach bibliodrama jest zawsze próbą przedstawienia narracji biblijnych w „języku sztuki”. Nasza wyobraźnia spotyka się tu z wielkim bogactwem zawartych w biblijnych tekstach schematów narracyjnych. Stwarza to szczególnie sprzyjające warunki do odkrywania dla siebie nowych znaczeń. W bibliodramie korzystamy zawsze z procesu spontanicznej twórczości uczestników. Niewątpliwą zaletę stanowi to, że mogą oni wyrażać swoje przeżycia w języku różnych dyscyplin artystycznych korzystając z tej formy ekspresji, która jest im najbliższa. Jeśli dana osoba rzeczywiście chce nie tylko poznawać Pismo Święte, ale też zagłębić się w swoją historię życia i dokonać w niej jakiejś istotnej zmiany interpretacji, to ma okazję uświadomić sobie własne możliwości działania, które zależą bezpośrednio od jej decyzji.

W sytuacjach pracy bibliodramatycznej człowiek dokonuje często ważnych zmian w autonarracji. Przestaje czuć się ofiarą okoliczności czy też czyjegoś postępowania i nie doświadcza już siebie jako przedmiotu czyichś oddziaływań. To raczej on sam podejmuje decyzję i wnosi swój własny wkład do procesu leczenia. Najistotniejsza jest jego własna aktywność i sama wola działania – jak w pytaniu, które Jezus kieruje do chorego nad sadzawką „Czy chcesz stać się zdrowym?” (J.5,6). Biblia uczy nas, że wszelkiego rodzaju niepomyślne okoliczności, przeszkody i straty można potraktować jako coś z czego możemy odnieść korzyść. Niemal zawsze trudności są okazją do nauczenia się czegoś nowego, okazją do rozwoju - i to zarówno w obszarze codziennych problemów jak i w obrębie rozumienia i praktykowania naszej religijności. Autorka, opierając się na swoim długoletnim doświadczeniu, stwierdza, że dobrze prowadzona bibliodrama spełniać może ważne zadanie, jako proces ćwiczenia kreatywnych form wyobraźni pozwalających rozwiązywać problemy indywidualnego życia w konfrontacji z odnajdywanymi w Biblii schematami narracji.

dr Urszula Tokarska (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

Narracyjno-egzystencjalny kontekst „Dzienników” Janiny Turek

Cel prezentacji stanowi wprowadzenie w zagadnienie możliwości i ograniczeń docierania do „wewnętrznej prawdy ludzkiej egzystencji”, jaką postanowiła (czy-aby?) podzielić się z nami Pani Janina Turek – Autorka, zdeponowanych w Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, skrajnie niestandardowych zapisów diaryjstycznych obejmujących 57 lat jej życia. Wystąpienie oparte jest na analizie zarówno wybranych bezpośrednich zapisów autorstwa Pani Janiny wraz z ich (wciąż nielicznymi) dostępnymi opracowaniami, jak i strategii ich indywidualnej interpretacji – w formule psychologicznych „studiów przypadku” – przez 100 uczestników prowadzonego przeze mnie akademickiego kursu psychologii narracyjnej.

Poddane wieloaspektowym analizom *case studies* wskazują na wielość możliwych do zastosowania kontekstów interpretacyjnych. Obejmują one zarówno podejście kliniczno-diagnostyczne (zaburzenia obsesyjno-kompulsywne, lękowe, autystyczne), wykorzystanie klasycznych teorii psychologicznych (neo-psychoanaliza), nurtów badawczych (psychologia narracyjna i egzystencjalna), jak i nowe koncepcje psychologiczne (np. neuroróżnorodności). Dopetnienie fascynującego dla interpretatorów kontaktu

z bezpośrednim, a jednocześnie „wielokrotnie utajonym” zapisem ludzkiego doświadczenia stanowi równie frapujący brak możliwości finalnego wyboru „jedynie obowiązującej” linii interpretacyjnej nakłaniający do poszukiwania kolejnych sposobów rozumienia, ale i kultywowania postawy „badawczej pokory” wobec tajemnicy ludzkiego losu.

dr Urszula Tokarska (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

Zatrzaśnięci w grobowcu piramidy potrzeb Masłowa... Markery rozwoju w „Dziennikach Czasów Pandemii”

Cel warsztatu stanowi wspólny namysł nad kompetencyjnymi i motywacyjnymi uwarunkowaniami procesu równoważenia obciążeń niestandardowych sytuacji trudnych z wykorzystaniem ich potencjału rozwojowego w odwołaniu do dokumentów osobistych („Dzienników Czasu Pandemii”) pozyskanych w I` fali pandemii Covid-19. Przeprowadzone przez Autorkę analizy wskazują na możliwości i ograniczenia w zakresie rekonstrukcji z pozyskanych tekstów indywidualnych, poznawczo-emocjonalnych strategii odbioru obciążającej, niestandardowej sytuacji trudnej jaką stanowiły początkowe tygodnie lockdownu. Jej specyficzny charakter potraktowany został jako spełniający (do pewnego stopnia) kryteria egzystencjalnie ujmowanej sytuacji granicznej. Dlatego też zaproponowany system kategoryzacyjny nastawiony jest m.in. na rekonstrukcję takich wymiarów przetwarzania doświadczenia indywidualnego jak jego: esencjalizacja; uniwersalizacja oraz (wzbogacająca standardowe „funkcjonowanie”) intensyfikacja istnienia. Wyniki analiz semantycznych poprowadzonych na trzech poziomach organizacji tekstu (treść/ forma/ strategię nadawania znaczenia) pierwszej części badań nie potwierdziły założenia o wyraźnym korzystaniu z założonego potencjału rozwojowego (otrzymano relacje wskazujące na brak wychodzenia poza codzienne, niskorefleksyjne funkcjonowanie). Dopiero decyzja o poszerzeniu korpusu tekstów o kolejne teksty, których Autorzy różnili się w znaczącym stopniu pod względem zmiennych demograficznych oraz motywacyjnych (analizowano dzienniki opublikowane w domenie publicznej w efekcie konkursów) pozwoliła na bardziej precyzyjne określenie uwarunkowań strategii prorozwojowych.

Główne różnice między wyodrębnionymi tzw. „Dziennikami Przetwania” (*Survive Diaries, S-D*) oraz Dziennikami Wzrostu (*Growth Diaries, G-D*) przejawiały się w stosowaniu przez autorów kompetencji metapoznawczych przejawiających się w egzystencjalnie wysyczonej i prowadzonej elastycznie (flexibly) tekstualizacji doświadczenia.

dr Anna Wendtowska (Uniwersytet Jagielloński)

Reprezentacja więzi w narracji Wywiadu przywiązania osób dorosłych (*Adult Attachment Interview*)

To nie wczesnodziecięce doświadczenia decydują o wzorcu przywiązania, ale sens nadany im w procesie integracji. Wywiad Przywiązania Osób Dorosłych (*Adult Attachment Interview, AAI*) odnosi się do reprezentacji przywiązania leżących u podłoża wewnętrznych modeli operacyjnych, do których docieramy poprzez wspomnienia doświadczeń z wczesnego dzieciństwa. Sposób narracji użytej podczas wywiadu, odzwierciedla szczególny schemat organizacji umysłu, który tworzy swoistą ramę funkcjonowania w świecie: radzenia sobie ze stresem, postrzegania siebie i innych ludzi oraz funkcjonowania w bliskich związkach. Na warsztacie uczestnicy zapoznają się z podłożem teoretycznym AAI i na poziomie podstawowym zostaną wdrożeni w procesy administrowania i kodowania danych z wywiadu oraz implikacji klinicznych.

mgr Arkadiusz Wesołowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Wnioskowanie autobiograficzne a poziom dysfunkcji osobowości - podstawy teoretyczne w perspektywie przykładów narracyjnych

Tożsamość narracyjna może być rozumiana jako "(...) zinternalizowana i ewoluująca historia życia, integrująca zrekonstruowaną przeszłość i wyobrażoną przyszłość, aby zapewnić życiu pewien stopień jedności i celu". Kluczowym procesem konstruowania tożsamości narracyjnej jest wnioskowanie autobiograficzne, które jest rozpatrywane z perspektywy trzech wskaźników: przetwarzania eksploracyjnego, nadawania znaczenia oraz i powiązań wydarzenie-Ja. Związek między tożsamością narracyjną a zaburzeniami osobowości był szeroko badany w ciągu ostatniej dekady. Badacze skupiali się głównie na cechach tożsamości narracyjnej u osób z zaburzeniami osobowości. Zgodnie z najnowszą literaturą, wnioskowanie autobiograficzne może stanowić kluczowy narracyjny wskaźnik poziomu dysfunkcji osobowości (w zakresie wymiarowej konceptualizacji zaburzeń osobowości). Jak dotąd nie przeprowadzono jednak badań weryfikujących tę hipotezę. Badanie

prowadzone na rzecz realizacji mojej rozprawy doktorskiej sprawdza, czy analiza wnioskowania autobiograficznego może wspierać ocenę nasilenia dysfunkcji osobowości. W trakcie wystąpienia przedstawiona zostanie perspektywa teoretyczna wraz przykładami narracyjnymi, zebranymi na potrzeby badania. W ten sposób zilustrowany zostaną: obecny kierunek w zakresie łączenia zagadnienia zaburzeń osobowości z tożsamością narracyjną, założenia badawcze i potencjalne różnice w narracji osób z zaburzeniami osobowości i bez nich w perspektywie rozumowania autobiograficznego.

dr Katarzyna Wiecheć (Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS filia w Poznaniu)

dr Mariusz Zięba (Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS filia w Poznaniu)

Wzrost potraumatyczny i deprecjacja w narracjach osób po trudnych wydarzeniach życiowych – badanie podłużne

Tworzenie narracji życiowej pozwala na porządkowanie doświadczeń, strukturalizowanie wiedzy o świecie, a także na nadawanie znaczenia różnym zdarzeniom, w tym także tym kryzysowym lub traumatycznym. Pozytywne i negatywne zmiany zachodzące w wyniku tych zdarzeń możemy identyfikować odpowiednio jako wzrost (PTG) i deprecjację potraumatyczną (PTD), a szczegółowo opisać w ramach pięciu obszarów: siła osobista, relacje z innymi, nowe możliwości, docenienie życia oraz zmiana duchowa i egzystencjalna. Badanie miało na celu zbadanie możliwości współistnienia pozytywnych i negatywnych poznawczych skutków traumy oraz zbadanie zmiany w nadawaniu znaczenia i postrzeganiu wpływu zdarzenia traumatycznego w perspektywie czasowej. Przeprowadzono wywiady narracyjne z 20 uczestnikami w trzech pomiarach - II pomiar po 1,5 roku, III pomiar po upływie min. kolejnych 2 lat. Uczestnicy byli proszeni o opowiedzenie o doświadczeniu traumy i udzielenie odpowiedzi na pytania, jak wpłynęła ona na ich myślenie o sobie i świecie. Sędziowie kompetentni przeanalizowali narracje uczestników z wykorzystaniem oprogramowania MAXQDA do analizy danych jakościowych. W wystąpieniu zaprezentowane będą wyniki przeprowadzonych analiz opisujące charakter zmian w PTG i PTD w dłuższej perspektywie czasowej oraz znaczenie uzyskanych wyników dla rozumienia procesów radzenia sobie z trudnymi wydarzeniami życiowymi.

mgr Ada Witenberg (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Tworzenie wspólnych historii jako historia o tworzeniu intymności i bliskości w relacji terapeutycznej

Niezależnie od modelu terapeutycznego, w obszarze refleksji nad czynnikami leczącymi w terapii, a jeszcze konkretniej, w relacji terapeutycznej, coraz częściej podkreśla się znaczenie transformującego charakteru wspólnego doświadczenia pacjenta i terapeuty. Różne pojęcia obecne w literaturze filozoficznej, psychologicznej czy klinicznej próbują uchwycić rozmaite aspekty tego doświadczenia. Mówi się na przykład o wspólnym znaczeniu, współdoświadczeniu, momentach spotkania czy 'at-one-ment'. To podkreślanie jedności w rzeczywistości relacyjnej skłania do refleksji nad tym, że być może w głębokim doświadczeniu relacyjnym nie chodzi już tylko o opowiedzenie komuś swojej historii, próby jej zrozumienia i opracowania przy udziale innej osoby (np. terapeuty), ale o posiadanie wspólnej historii osadzonej we wspólnym doświadczeniu. Celem wystąpienia jest prezentacja i omówienie wybranych cech krótkich dialogów terapeutycznych. Na ich przykładzie chciałabym pokazać w jaki sposób receptywność terapeuty (wrażliwość na sygnały płynące ze strony pacjenta, przeciwprzeniesieniowego doświadczenia oraz sytuacji) i jego zdolność do wykorzystania potencjału tego, co wydarza się podczas sesji terapeutycznej w "tu i teraz", jeśli znajdzie swój wyraz w odpowiednich słowach, takich które dotyczą, pomaga pacjentowi zaangażować się w tworzenie wspólnej historii. Historii, która niezależnie od specyficznych treści jest opowieścią o budowaniu intymności i bliskości w relacji terapeutycznej.

s. Małgorzata Wojtecka (Akademia Ignatianum w Krakowie)

Rozwój i kryzys w życiu zakonnym w narracjach kobiet konsekrowanych

Wystąpienie jest prezentacją części badania przeprowadzonego w ramach pracy magisterskiej na kierunku Psychologia. Ukazuje ono rozwój osobowości, religijności i relacji międzyludzkich w życiu zakonnym z perspektywy kobiet konsekrowanych żyjących w zakonach czynnych. Narracje sióstr dotyczą także kryzysów, które przeżywały one na przestrzeni lat życia w zgromadzeniu. Badane osoby znajdują się w przedziale wiekowym między 19, a 70 rokiem życia, co pozwala odkryć jakie przeżycia towarzyszą przedstawicielkom różnych pokoleń, co je łączy, a co różni. Mają także różny staż życia zakonnego, badanymi są zarówno siostry,

które w minionym roku rozpoczęły życie zakonne, a także kobiety w wieloletnim doświadczeniu życia we wspólnocie. Referat jest podsumowaniem zebranych narracji, próbą wyłonienia tego, co wspólne dla siostr w przeżywaniu własnego rozwoju i pojawiających się w ich życiu trudności. Jest także opowieścią o tym, co łączy przeżycia badanych kobiet żyjących w zakonach z doświadczeniem innych osób, które nie wybrały takiej formy życia.

mgr Weronika Wosińska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

dr hab. Wanda Zagórska, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Konstruktywny wymiar składania świadectwa o traumie wojennej

Doświadczenie traumy wojennej oraz sposoby radzenia sobie z nią są tematem ważnym dla społeczeństw zmagających się z reperkusjami wojen, rzadko jednak podejmowanym w perspektywie badań jakościowych. Szczególnie istotne dla zrozumienia tej problematyki są badania narracyjne, gdyż doświadczenie traumy w dużej mierze wpływa na sposób pamiętania, a w konsekwencji także mówienia o doświadczeniu traumatycznym. Podczas gdy niegdyś naukowcy skupiali się przede wszystkim na badaniu psychopatologicznych skutków traumy wojennej, dziś coraz częściej akcentuje się zdolność ofiar do zmagania się z urazem. Wyniki analiz piętnastu świadectw wojennych byłych więźniów obozu Durchgangslager 121 w Pruszkowie (siedmiu mężczyzn i ośmiu kobiet) narodowości polskiej w wieku od 81 do 91 lat ($M=86,33$, $SD=2,89$) zmodyfikowaną wersją Interpretacyjnej Analizy Fenomenologicznej (IPA) wskazują na indywidualny i złożony charakter radzenia sobie w czasie składania świadectwa. Konstruktywny wymiar świadczenia objawia się m.in. w zdolności regulowania emocji podczas wspomniania (m.in. poprzez unikanie emocji silnie negatywnych oraz wprowadzanie emocji pozytywnych), a także w próbach „domknięcia” traumatycznych wspomnień poprzez szukanie sensu i zrozumienia wydarzeń z przeszłości. Konstruktywny wymiar mierzenia się z bolesną przeszłością obejmuje także potrzebę dzielenia się wspomnieniami oraz uczestnictwo we wspólnotowych formach upamiętnień, a czynnikiem wspomagającym proces świadczenia jest nieraz zachęta odbiorcy oraz docenienie wartości świadectwa.

dr hab. Edyta Zierkiewicz, prof. UWr (Uniwersytet Wrocławski)

Wspieranie pacjentów z chorobą onkologiczną w procesie nadawania znaczeń swojemu zagrożonemu życiu przy użyciu metody terapii godnościowej (dignity therapy)

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wywodzącej się z Kanady metody wspierania pacjentów (m.in. z chorobą onkologiczną) w poprawie ich samopoczucia psychicznego w sytuacji doświadczania pogarszania się stanu ich zdrowia somatycznego dzięki zachęceniu i pokierowaniu ich narracją. Metoda ta jest już dość dobrze znana w krajach Zachodu, natomiast w Polsce wspomniano o niej hasłowo w zaledwie kilku opracowaniach naukowych. W wystąpieniu oprócz charakterystyki tej metody przedstawiony będzie także sposób jej wykorzystania oraz dane wskazujące na jej skuteczność. Ukazane zostaną także korzyści tej metody z perspektywy pacjentów, ich opiekunów oraz stosujących ją specjalistów.

dr Mariusz Zięba (Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS filia w Poznaniu)

Narracyjne rozumienie wzrostu potraumatycznego

Doświadczenie traumy wiąże się z podważeniem podstawowych przekonań człowieka na temat zrozumiałości i przychylności świata, a także wartości i sensu własnego życia. W następstwie traumy wiele rzeczy może i powinno być na nowo przemyślanych, a rezultatem nierzadko jest odbudowa albo rekonstrukcja dotychczasowych sposobów myślenia o sobie i otaczającej nas rzeczywistości, a często również na nowo opisana historia życia. Badania naukowe prowadzone w wielu krajach, również w Polsce, wskazują na to, że konsekwencją traumy może być wzrost potraumatyczny, czyli pozytywna zmiana schematów rozumienia siebie i świata, w takich obszarach jak: wzmocnienie poczucia osobistej siły, pogłębienie radości życia i znaczenia relacji z innymi ludźmi, zmiana priorytetów życiowych i rozwój duchowy. Obraz który wyłania się z wyników badań prowadzonych w moim zespole, z zastosowaniem metod jakościowych i mieszanych, wydaje się jednak bardziej złożony. Wyniki analizy przeprowadzonych przez nas kilkuset wywiadów narracyjnych z osobami które doświadczyły traumy lub poważnego kryzysu życiowego wskazują na to, że wzrost potraumatyczny może obejmować też inne obszary, niż te wskazane w teorii wzrostu potraumatycznego. Co więcej: pozytywne zmiany często współwystępują ze zmianami negatywnymi, czyli deprecjacją potraumatyczną. Proces readaptacji potraumatycznej często opisywany jest też przez ludzi,

którzy doświadczyli traumy lub kryzysu, jako tworzenie nowej narracji o własnym życiu. Ważnym pytaniem, jakie powinni sobie stawiać badacze, jest to, na ile wysłuchanie opowieści uczestnika badania o jego trudnym doświadczeniu jest współtworzeniem tej nowej narracji.

BIOGRAMY

Uczestnicy dyskusji panelowej:

Maria Kielar-Turska – emerytowany profesor zwyczajny, wieloletni wykładowca w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Ignatianum w Krakowie.

Prowadzi badania nad rozwojem kompetencji poznawczych, językowych i komunikacyjnych; zainteresowana tematyką rozwoju człowieka w biegu życia, a w ostatnim okresie – rozwojem w wieku senioralnym (Na temat rozwoju i jego wspomagania w wieku senioralnym zorganizowała 4 ogólnopolskie konferencje z udziałem gości zagranicznych, czego efektem są monografie zbiorowe prezentujące stan badań w tym zakresie). Za swoich przewodników w studiach nad rozwojem człowieka uważa Stefana Szuman, Jeana Piageta i Lwa Wygotskiego, teoretyków i empirystów przełomu XIX i XX wieku. Popularyzuje idee Szumana dotyczące rozwoju człowieka i roli sztuki w rozwoju. Jest autorką kilku książek i wielu artykułów w czasopismach naukowych i pracach zbiorowych. Autorka rozdziałów traktujących o rozwoju człowieka w podręcznikach akademickich oraz haseł tematycznych dotyczących rozwoju w Encyklopedii Pedagogicznej XXI wieku. Współzałożycielka Sekcji Psychologii Rozwojowej PTP i jej wieloletnia przewodnicząca (1998-2015), a następnie prezes PSPRC (2015-2019). Przewodnicząca Komisji Psychologii Krakowskiego Oddziału PAN. Redaktor naczelny czasopisma naukowego Psychologia Rozwojowa. Członek towarzystw naukowych: Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Towarzystwo Edukacji Psychosomatycznej, Towarzystwo Kultury Języka, Organisation Mondiale pour l'Education Précolaire (członek honorowy). Uhonorowana wieloma odznaczeniami (m.in. Złoty Krzyż Zasługi (1990); Medal Komisji Edukacji Narodowej (2000); Odznaka Zasłużony dla Polskiego Towarzystwa Psychologicznego (2000); odznaka Honoris Gratia od Prezydenta Miasta Krakowa (2017). Za całokształt dorobku otrzymała nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2012).

Maria Straś-Romanowska – doktor habilitowany, profesor Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Specjalizuje się w psychologii humanistycznej, metodologii badań jakościowych, zwłaszcza narracyjnych. Jej zainteresowania dotyczą też problemów rozwoju okresu późnej dorosłości. Jest autorką ponad 70 artykułów. Jej główne publikacje to m.in.: „Los człowieka jako problem psychologiczny” (1992), „Na tropach psychologii jako nauki humanistycznej” (1995), „Metody jakościowe w psychologii współczesnej” (2000), „Późna dorosłość – wiek starzenia się” (2001). Odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w pracy naukowo-dydaktycznej i działalności społecznej.

Piotr Sikora – doktor habilitowany, profesor Akademii Ignatianum w Krakowie, filozof, nauczyciel mindfulness, trener umiejętności DBT, kierownik Katedry Filozofii Współczesnej w Instytucie Filozofii AIK, ekspert zespołu nauk humanistycznych oraz nauk teologicznych Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA).

Urszula Tokarska – psycholog, doktor nauk humanistycznych w dziedzinie psychologii, nauczyciel akademicki w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Główne obszary zainteresowań badawczych to wspomaganie rozwoju człowieka w biegu życia oraz psychologia narracyjna i egzystencjalna. W ostatnich latach specjalizuje się w interdyscyplinarnym nurcie gerontologii narracyjnej (którą zgłębiała m. in. w Miami University) oraz w narracyjnych grach autobiograficznych (opracowała autorską metodę z zakresu egzystencjalnie zorientowanego story-tellingu: „TEXISTENCE. Narracyjna GRA (auto)BIOGRAFICZNA”). Współautorka projektów badawczych „Listy do Anoreksji”, „List do Wnuka” oraz „Dzienniki Czasu Pandemii”. Autorka i realizator przeznaczonych dla przedstawicieli zróżnicowanych grup wiekowych i problemowych warsztatów oraz treningów w zakresie wspomagania rozwoju człowieka w biegu życia z wykorzystaniem podejścia narracyjnego: od dzieci w wieku przedszkolnym (Bajkowa Szkoła Mądrości), po seniorów (Życie jako Opowieść. Kursy pisania wspomnień).

Wykładowcy:

Maria Borcsa – doktor psychologii, psychoterapeuta, profesor psychologii klinicznej na Uniwersytecie Nauk Stosowanych w Nordhausen, Niemcy. Współredaktor czasopisma "Systeme" i "PiD - Psychotherapie im Dialog. Psychotherapie im Dialog. Psychoanalyse, Systemische Therapie, Verhaltenstherapie, Humanistische

Therapien". Członek zarządu Niemieckiego Stowarzyszenia Badań Systemowych (Systemische Gesellschaft), członek zarządu EFTA (European Family Therapy Association).

Szymon Chrzęstowski – doktor, pracuje na Wydziale Psychologii UW, psychoterapeuta. Interesuje się poczuciem bezpieczeństwa i znaczeniem troski w psychoterapii. Na jesieni ukaże się książka pod jego redakcją (wraz z prof. Arlene Vetere) „Safety, Danger, and Protection in the Family and Community”.

Karen Doyle Buckwalter – dyrektor ds. praktyki klinicznej w ośrodku Chaddock, zajmującym się wsparciem i terapią dzieci cierpiących z powodu psychologicznych i emocjonalnych skutków nadużyć, zaniedbań i traum. Certyfikowany trener i superwizor Theraplay, prowadzi szkolenia w USA i na całym świecie. Ukończyła 2-letni program szkoleniowy w zakresie terapii małżeńskiej i rodzinnej w Menninger Clinic. Jej zainteresowania zawodowe obejmują pracę z zaburzeniami przywiązania, złożoną traumą oraz kwestie związane z adopcją i opieką zastępczą. Autorka recenzowanych artykułów w czasopismach i rozdziałów w książkach. Współautorka książek: Attachment Theory in Action oraz Raising the Challenging Child.

Bernadetta Janusz – doktor habilitowany, psycholog kliniczny i antropolog. Adiunkt w Katedrze Psychiatrii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie pod kierunkiem Bogdana de Barbaro. Terapeutka indywidualna, par i rodzin. Ukończyła szkolenia z zakresu terapii psychodynamicznej i systemowej w akredytowanej przez Polskie Towarzystwo Psychiatryczne Szkole Terapii Rodzin w 2002 roku. W 2019 roku ukończyła szkolenie z zakresu psychoterapii psychoanalitycznej w Szkole Olgi Pilinow akredytowanej przez Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej. Certyfikowana psychoterapeutka od 2003 roku, a od 2010 roku posiada akredytację jako superwizor psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego. W 2010 roku uzyskała specjalizację z psychologii klinicznej. Szkoła się w Anna Freud Center i w zakresie diagnozy mentalizacji i Portland Institute of Loss and Transition w zakresie pracy z powikłaną żałobą. Pracuje również jako nauczycielka terapii par i rodzin. W swojej pracy badawczej i klinicznej interesuje ją zjawisko powikłanej żałoby. Interesują ją badania jakościowe, szczególnie analiza konwersacyjna. Zajmuje się badaniem procesu psychoterapii i procesów żałoby.

Emilia Soroko – doktor habilitowany, profesor UAM, pracuje na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kieruje Zakładem Psychologii Zdrowia i Psychologii Klinicznej oraz Laboratorium Badań Jakościowych i Mieszanych w Psychologii Klinicznej na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki. Interesuje się psychopatologią osobowości, diagnozą kliniczną dla potrzeb psychoterapii, podejściem jakościowym i mieszanym w badaniach i diagnozie psychologicznej, analizą treści wypowiedzi, podejściem narracyjnym w psychologii, a także zagadnieniami socjoterapii. Autorka prac z tego zakresu, m.in. monografii Aktywność autonarracyjna osób z różnym poziomem organizacji osobowości. Opowieści o bliskich związkach (2014) oraz rozdziałów o diagnozowaniu klinicznym w podręczniku Psychologia kliniczna (2016) pod redakcją L. Cierpiątkowskiej i H. Sęk.

Mariusz Zięba – doktor, psycholog, adiunkt w Instytucie Psychologii Uniwersytetu SWPS. Kierownik Centrum Badań nad Traumą i Kryzysami Życiowymi oraz kierownik Zakładu Psychologii Ogólnej na Wydziale Psychologii i Prawa w Poznaniu. Wiceprzewodniczący Polskiego Towarzystwa Badań nad Stresem Traumatycznym. Jego zainteresowania naukowe obejmują stres traumatyczny i stres krytycznych wydarzeń życiowych, a w szczególności problematykę uwarunkowań wzrostu potraumatycznego i deprecjacji potraumatycznej, oraz roli jaką w procesie adaptacji do traumatycznych i krytycznych wydarzeń życiowych pełnią różne sposoby ujmowania doświadczenia w formie narracji. Interesuje się również psychologią pozytywną, a zwłaszcza rolą pozytywnych przekonań na temat siebie i świata, w tym nadziei, w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysów i trudnych wydarzeń życiowych. W prowadzonych przez siebie badaniach łączy metody ilościowe z podejściem jakościowym, w tym zwłaszcza analizą narracyjną.